

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Restanten van de bijgebouwen van de pastorie van de O.L.V.-Kerk te Tielt-Winge (Vlaams-Brabant)

Eindverslag van een archeologische toevalsvondst

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Restanten van de bijgebouwen van de pastorie van de O.L.V.-kerk te Tielt-Winge
Vlaams-Brabant. Eindverslag van een archeologische toevalsvondst.

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 199

AUTEUR

Geert Vynckier

JAAR VAN UITGAVE

2021

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke
instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the
Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Sonja Vanblaere

OMSLAGILLUSTRATIE

De kelder en -vloer van het bijgebouwtje
Copyright Onroerend Erfgoed, Geert Vynckier

agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5
1000 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 1371-4678
D/2021/3241/301

////////////////////////////////////

RESTANTEN VAN DE
BIJGEBOUWEN VAN DE
PASTORIE VAN DE O.L.V.-
KERK TE TIELT-WINGE
(VLAAMS-BRABANT)

Eindverslag van een archeologische
toevalsvondst.

////////////////////////////////////

GEERT VYNCKIER

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT

Toevalsvondst te Onze-Lieve-Vrouw Tielt, Sint-Annastraat 17

Projectcode: 2017B353

Projectcode	2017B353
Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog	Agentschap Onroerend Erfgoed (OE) OE/ERK/Archeoloog/2015/00001
Veldwerkleider	Geert Vynckier
Locatiegegevens van het onderzochte gebied	
Provincie	Vlaams-Brabant
Gemeente	Tielt-Winge
Deelgemeente	O.L.V-Tielt
Adres	Sint-Annastraat 17
Toponiem	Pastorie O.L.V.-kerk Tielt-Winge
Bounding box in Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	X=187634.22 Y=180953.67 X=187640.60 Y=180956.71
Kadastrale informatie	Tielt-Winge 1,Afdeling Tielt, Sectie B, Perceel 0352/00_0
Toevalsvondst	
Datum vondst	16/02/2017
Datum melding	21/02/2017 (ID 106)
Dossiernummer	ID 112
Begin- en einddatum veldwerk	27/02/2017 tot 28/02/2017
Oppervlakte van het onderzoeksgebied	ca. 25 m ²
Terreinwerk	Geert Vynckier Jurgen Staf Jos Wijnants
Opmetingen en aanmaak kaartmateriaal	Johan Van Laecke
Tekenwerk en plannen	Johan Van Laecke Geert Vynckier Marc Van Meenen Sylvia Mazereel
Fotografie terrein en vondsten	Geert Vynckier (tenzij anders vermeld)
3D- Fotografie	Johan Van Laecke
Rapportage	Geert Vynckier

2 INLEIDING

Op 21/02/2017 kwam bij het agentschap Onroerend Erfgoed een melding binnen van een toevalsvondst langs de Sint-Annastraat 17 te Tielt-Winge. Deze werd gemeld door de voorzitter van de adviesraad voor toerisme (ARTO) van Tielt-Winge. Tijdens restauratie- en afbraakwerken op de site van de pastorie van de O.L.V.-parochie werd een bakstenen kelder met dito vloer, een waterput en enkele bakstenen funderingen aangetroffen tegen de noordelijke zijgevel van de pastorie en de westelijke zijgevel van het poortgebouw (fig. 1-2).

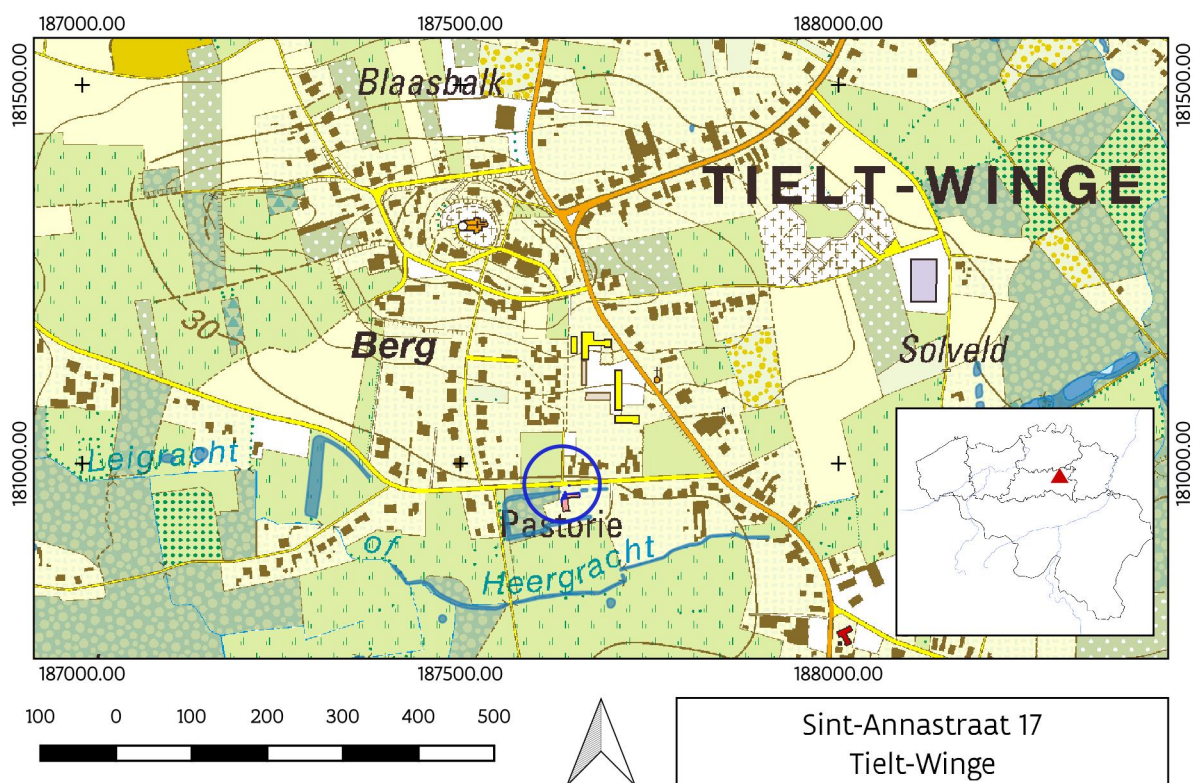
Tijdens een eerste evaluatie van de toevalsvondst op het terrein op 22/02/2017 bleek al gauw dat het hier ging om restanten van een recent bijgebouw van de pastorie. We stelden vast dat het hier vermoedelijk ging om twee fases van een aanbouw die verder dienden onderzocht te worden.

Er werd besloten om de muurfunderingen, de waterput en de kelder te registreren op 27/02 en 28/02/2017. Na deze laatste datum was het veldwerk volledig afgerond en werd het terrein vrijgegeven zodat de werken verder gezet konden worden.

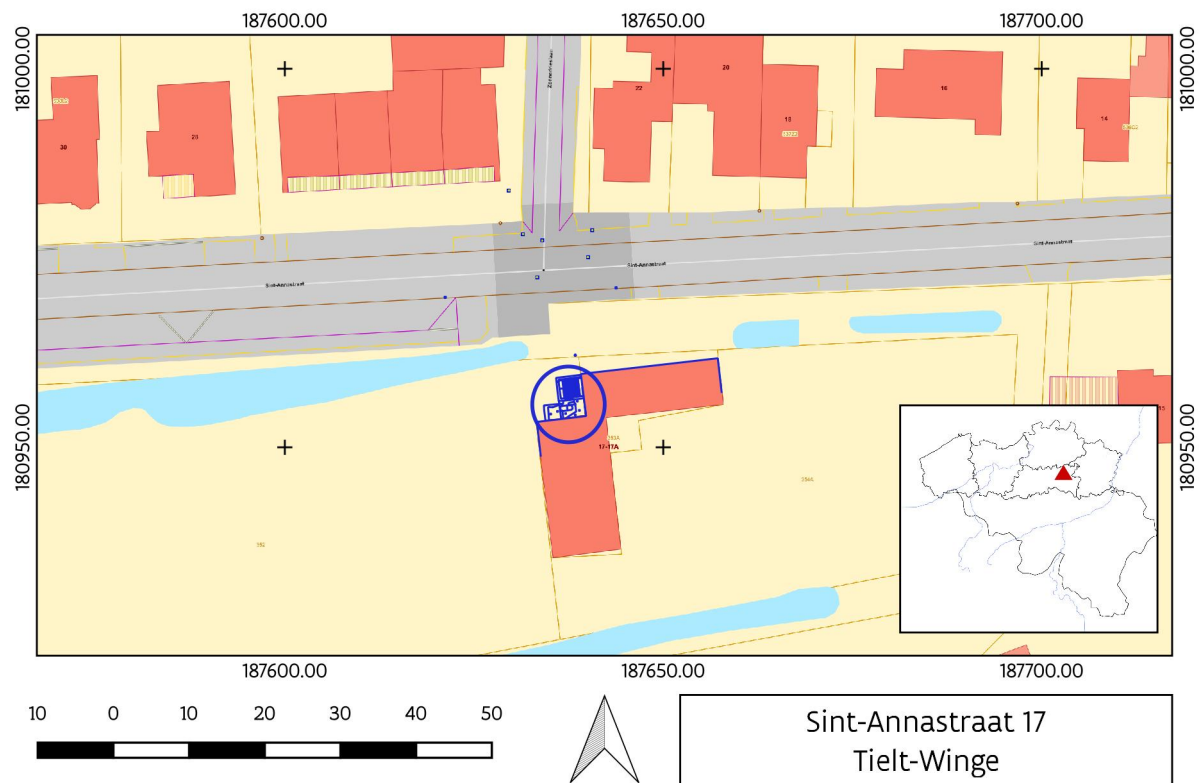
Dit eindverslag bevat de bespreking en toelichting van de aanwezige sporen die vooral uit bakstenen muurrestanten bestonden. Aangezien er geen archeologische vondsten werden aangetroffen werden er alleen twee bakstenen en twee tegels ingezameld.

Het archeologisch ensemble gegenereerd door deze toevalsvondst wordt behandeld zoals de Code Goede Praktijk het voorschrijft en wordt gedeponeerd in het depot en het archief van het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het voorziene veldwerk werd volledig afgerond. De uitgewerkte resultaten van dit archeologisch onderzoek, de verdere verwerking van de onderzoeksgegevens en de interpretatie van de site vormen het onderwerp van dit eindverslag.

Figuur 1: Topografische kaart met aanduiding (blauwe cirkel) van de vindplaats (© AGIV).

Figuur 2: Aanduiding van de vindplaats en werkput op het GRB (© AGIV).

Figuur 3: Situatie op het terrein tijdens het eerste bezoek op 22/02/2017 (© agentschap Onroerend Erfgoed).

3.1 ALGEMENE BEPALINGEN

3.2 DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Aangezien het hier een toevalsvondst betreft, was een voorafgaande vraagstelling niet aan de orde. Het doel van het onderzoek van een toevalsvondst beperkt zich tot inzicht verkrijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen en vondsten, hun datering en indien van toepassing hun relatie en fasering, alsook het *ex situ* bewaren van de vondsten die dreigen vernietigd te worden.

Voor het eindverslag is dit onderzoek uitgebreid. De resultaten van het archeologisch onderzoek zijn bestudeerd in het licht van de archeologische voorkennis van het gebied en de historische context om te komen tot een interpretatie van de site. Bij het archeologierapport werden enkele vragen vooropgesteld. In dit eindverslag worden deze vragen herleid tot:

- Verschaffen de aanwezige archeologische sporen bijkomende informatie over de bouwgeschiedenis van de pastorie? (cf. §7.4).

3.3 RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN

De randvoorwaarden, noodzakelijk voor het onderzoek van een toevalsvondst, worden beschreven in artikel 5.1.4. van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013: *‘De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren, de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen, de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap’.*

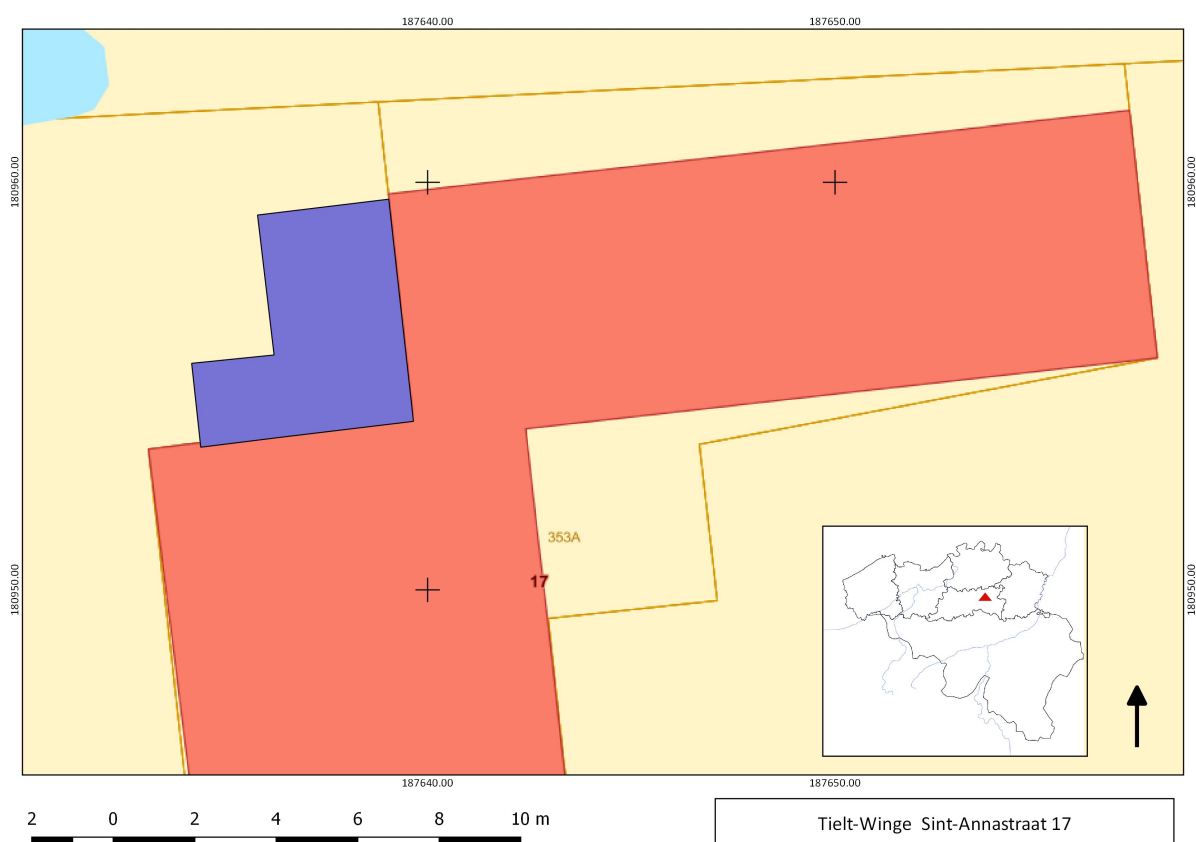
Deze toevalsvondst werd gemeld bij het agentschap Onroerend Erfgoed op 16/02/2017 en de verplichte termijn van *in situ* bewaring werd door de zakelijke rechthouder correct nageleefd. Op 27 en 28/02/2017 werd de opgraving op het terrein uitgevoerd door een ploeg van het agentschap. Hiermee viel het volledige tereinonderzoek binnen de minimumtermijn voor het behoud van toevalsvondsten. Na deze datum was het veldwerk volledig afgerond en werd het terrein vrijgegeven zodat de werken konden verder gezet worden.

4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

De uitvoering van dit onderzoek - de registratie en opgraving van de gemelde toevalsvondst - vond plaats volgens de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet (2013) zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0).

De werkput waarin de archeologische resten voorkwamen was beperkt in omvang en werd grotendeels door de aannemer uitgegraven tot op het niveau van de vloer van het keldertje (ca. 100 cm). Ten zuiden van het keldertje en tegen de pastorie bleef de uitgraving beperkt in diepte door de aanwezige waterput (15 à 20 cm). Ten westen hiervan werd manueel dieper gegraven (50 à 70 cm). Eventuele dieper gelegen sporen blijven in situ bewaard. Daarom was het niet meer nodig gebruik te maken van een graafmachine.

Er werd besloten geen uitbreiding te voorzien van de werkput (fig. 4) omdat de aanpalende bodem op dat ogenblik niet bedreigd was of zou worden weggegraven.

Figuur 4: Plan met de contouren van de onderzochte werkput (blauw) geprojecteerd op het GRB. (©AGIV)

De hoogte van de bovenzijde van de aangetroffen muren en de bodem van de werkput bevonden zich tussen 31,25 en 30,25m TAW. Alle aanwezige en zichtbare sporen werden manueel met een truweel opgeschoond, gefotografeerd en digitaal en gegeorefereerd opgemeten. Het inmeten gebeurde met een Robotic Total Station (RTS) en GPS-RTK toestel in Lambert 72. De hoogtes werden geregistreerd in TAW (Tweede Algemene Waterpassing), met minimum GPS nauwkeurigheid. De spoornummers zijn doorlopend genummerd.

De werken werden uitgevoerd door een ploeg van het agentschap Onroerend Erfgoed onder leiding van Geert Vynckier (erkend archeoloog) en de technische medewerkers Michel Mulleners, Jurgen Staf en Jos Wijnants. Er werden geen bodemonsters genomen en er werden geen botresten aangetroffen. Overzichtsfoto's (fig. 5 tot fig. 7) van de site werden genomen door Geert Vynckier.

Figuur 5: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het noorden (© agentschap Onroerend Erfgoed).

Figuur 6: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het zuidoosten (© agentschap Onroerend Erfgoed).

Figuur 7: Overzichtsfoto van de werkput vanuit het westen (© agentschap Onroerend Erfgoed).

5 AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Gelet op het beperkte aantal sporen wordt bij deze toevalsvondst een volledige verwerkingsstrategie gevolgd en wordt alles uitgewerkt. Alle gegevens zijn immers noodzakelijk om tot een zinvolle conclusie te kunnen komen van deze vindplaats.

De studie beperkt zich tot een case-gebonden onderzoeksvraag gesteld in § 3.2. Eigen aan het onderzoek van een beperkte toevalsvondst is dat de uitwerking ervan veel vertelt over de vindplaats maar weinig over de ruimere context.

6 RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT

6.1 LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT

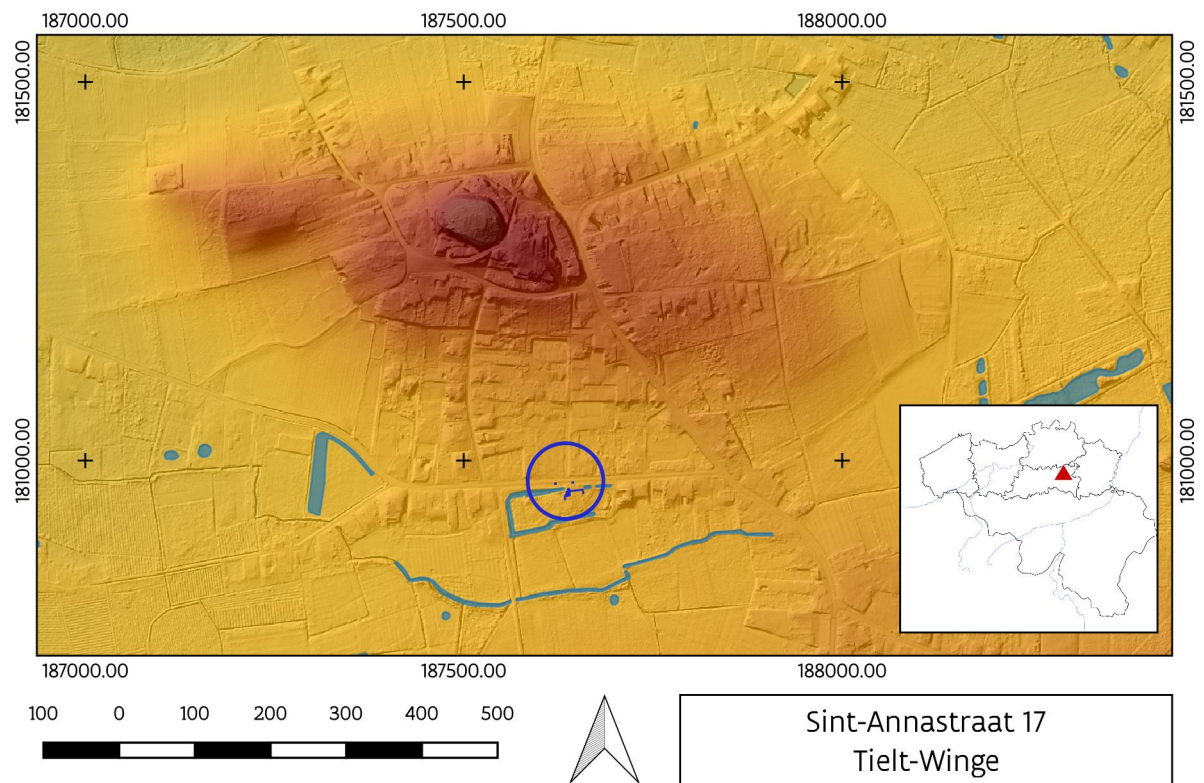
De pastorie van de O.-L.-Vrouwparochie bevindt zich niet vlakbij de parochiekerk, die op een hoogte ligt van 51,66 m TAW, maar ligt 400m ten zuiden ervan. De pastorie zelf bevindt zich aan de rand van de vallei van de Leibeek op een hoogte van 30,87 m TAW (fig. 8).

Het omgrachte domein van de pastorie bevindt zich te midden van de zandleemstreek ongeveer 400 m ten zuiden van het centrum van O.L.V.-Tielt, dat op een uitgesproken kleine getuigenheuvel ligt van het Hageland. Het situeert zich ten zuiden van de zuidelijke helling van deze heuvel aan de rand van het uitgestrekte broekgebied van de vallei van de Lei- of Heergracht die samen met de Tieltsse Motte in het noorden en oosten, de Grootspanzeel in het oosten en de Grote Motte in het westen en noorden zorgen voor de afwatering van dit gebied.

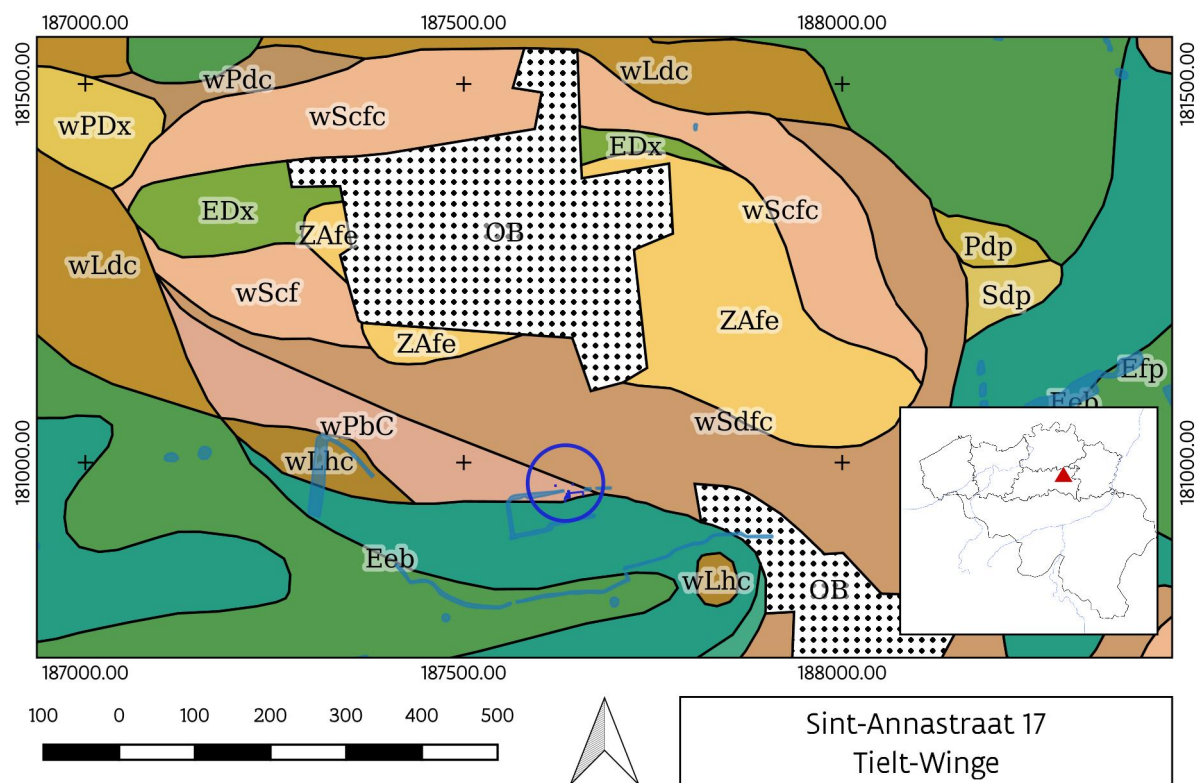
De bodems in valleien grenzend aan de voet van de heuvel bestaan uit droge tot vochtige zandleembodems (fig. 9). De valleien rond de beken en waterlopen zijn gekenmerkt door natte kleien. Het onderzoeksgebied ligt volgens de bodemkaart in een gebied met sterk gleyige kleibodem met structuur B horizont (Eeb) omgeven in het noorden door een droge licht zandleembodem met structuur B horizont of sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (wPbC), natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (wLhc) en matig natte lemig zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (wSdfc), alle met klei-zand op geringe diepte en in het zuiden door een zeer sterk gleyige kleibodem zonder profiel.

De pastorie staat op het gewestplan in woongebied (fig. 10), net ten noorden van de Leigracht die door landschappelijk waardevol gebied stroomt. Deze Leigracht toont aan dat het gebied mogelijk overstromingsgevoelig is. Ten oosten van het domein, op ongeveer 300 m begint het natuurgebied van het Walenbos¹.

¹ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135081>.

Figuur 8: Digitaal terreinmodel DHMV II van de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied (© AGIV).

Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart (© AGIV).

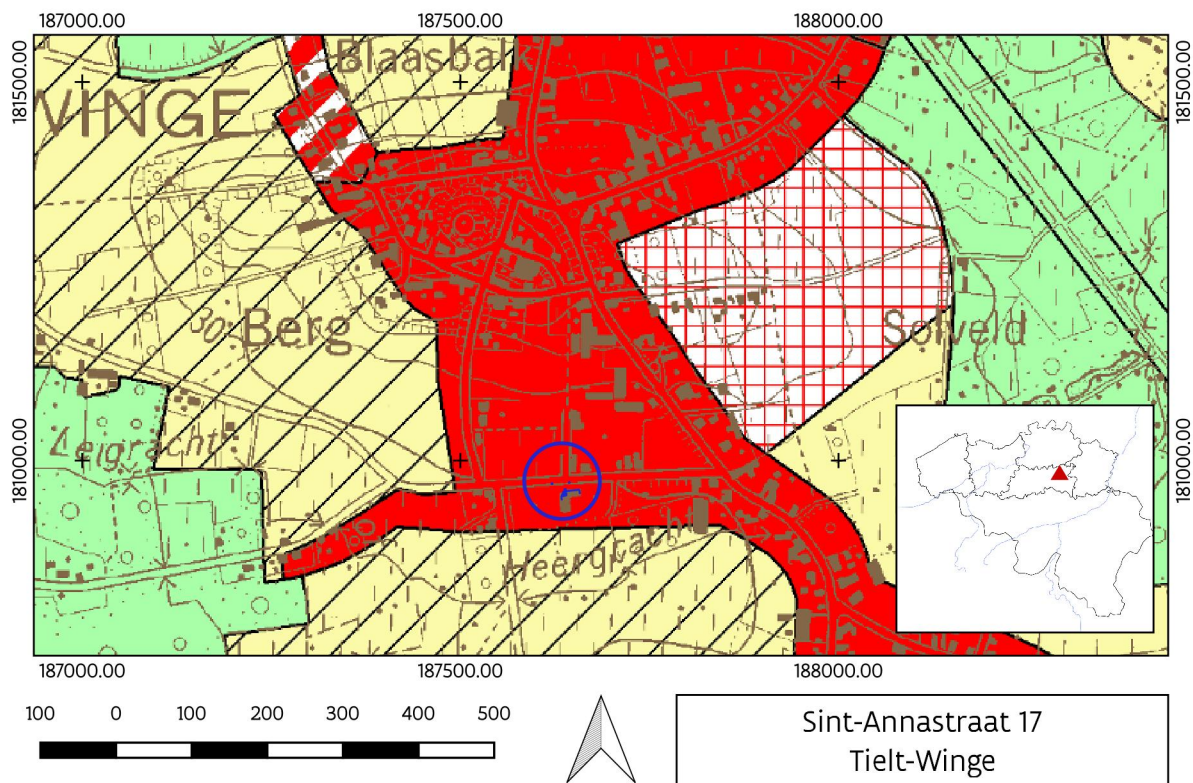

Fig. 10: Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan (© AGIV).

6.2 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT

6.2.1 Historische context²

Voor 1217 behoort het patronaatsrecht van de O.-L.-Vrouwkerk en de parochie aan het hertogelijk huis. Hertog Hendrik I staat in 1217 de kerk en haar inkomsten af aan de bedienaars van de O.-L.-Vrouwkerk van Aarschot, die behoren tot de abdij van Sint-Geertrui te Leuven. De reguliere kanunniken bedienen de kerk tot aan het begin van de 18de eeuw. Het pastoorschap wordt vanaf de 18de eeuw toevertrouwd aan seculiere priesters.

Reeds vanaf de 14de eeuw zou er een pastorie bestaan hebben die ongeveer op dezelfde plaats als de huidige stond. Van wanneer de walgracht exact dateert, is niet gekend. In 1313 wordt de pastoriweg eigendom van de pastoor, 'Aegidius van Rivieren' die hem op eigen kosten laat breder maken en onderhouden. In 1523 is er een vermelding van de pastorie net zoals in 1590 en 1599 toen de pastorie in goede staat was. Na de opstand rond 1601 toen de pastorie vernield werd wordt er een nieuw gebouw opgetrokken in baksteen. Dit gebouw werd later in 1608 en 1610 door Spaanse soldaten uitgebrand en geplunderd. Het gebouw wordt terug opgebouwd tot het wederom door vreemde huurtroepen na het ten einde lopen van het Twaalfjarige bestand werd vernield. Rond 1656 werden er werken aan de pastorie uitgevoerd met de vermelding dat er leem, zand en steen werd gebruikt. De pastorie wordt wederom vermeld in 1711 tijdens de ambtsperiode van de eerste seculiere pastoor Antonius Mercx toen de pastorie hersteld werd. Uiteindelijk wordt vanaf 1765 een nieuwe -de huidige pastorie- gebouwd in opdracht van de Sint-Geertrui abdij van Leuven en in 1769 wordt deze vermeld na een decanale visitatie. Volgens de historische bronnen wordt omstreeks 1800 tegen de pastorie een

² De historische informatie werd gehaald uit het werk van Vandewoude 1958; Limbos 2008, Lauwers 2017.
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42812> en <https://nl.wikipedia.org/wiki/Tielt>.

bijgebouw opgericht bestaande uit een poortgebouw en een wagenhuis³. Na meerdere herstellingen, een restauratie en enkele opbouwcampagnes tussen 1833 en 1954, waaronder een veranda en een serre⁴ aan de zuidzijde van het poortgebouw (fig. 11 en 12), wordt in 1954 in de hoek van het poortgebouw/wagenhuis en de pastorie een aanbouw opgetrokken bestaande uit een vestiaire en toilet.

Figuur 11: De pastorie en zijn tuin met veranda in 1916 (© Limbos 2008).

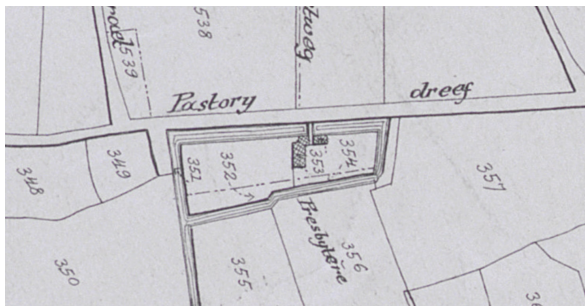
Figuur 12: De pastorie en zijn tuin met serre in rond het midden van de 20ste eeuw (© Limbos 2008).

Op meerdere historische kaarten staat de pastorie vermeld en is ze duidelijk weergegeven in verschillende vormen. De oudste kaartvermelding is deze van Fricx uit 1712 ('Maison du Pasteur'). Ze wordt schematisch weergegeven tussen de 'N.D. de Tielt' (O.-L.-Vrouwkerk) in het noorden en 'Tielt' (Sint-Maartenskerk) in het zuiden (fig. 13). Van het uitzicht ervan leren we hier niets maar ze staat wel duidelijk op deze kaart weergegeven. De kaart van Villaret (1745-1748) geeft de situatie weer (fig. 14) voor de bouw van de huidige pastorie in 1765. Er wordt een duidelijke plattegrond weergegeven van het domein met rechthoekige gracht errond, met afgeronde hoeken en een toegangsweg en -brug. Binnenin wordt in de noordoostelijke hoek een rechthoekig gebouw weergegeven dat waarschijnlijk de oude pastorie is, gekend uit de historische bronnen. Verder staan in het westen nog twee rechthoekige gebouwen aangeduid en in het zuiden staat er nog een zuidwest-noordoost gericht gebouw op. Van deze laatste gebouwen zijn verder geen gegevens gekend. De Planchet-kaart van Graaf de Ferraris (fig. 15) voor militaire doeleinden en de minder gedetailleerde Ferrariskaart (fig. 16) voor het grote publiek (1771-1778), opgemaakt na het optrekken van de nieuwe pastorie, toont geen toegangsweg of -brug naar het omgrachte terrein. In het midden van het domein staan twee gebouwen haaks en los van elkaar aangeduid op de plaats waar de pastorie sindsdien is blijven staan. Nochtans is er in de historische bronnen slechts sprake van een poortgebouw en wagenhuis tegen de pastorie vanaf 1800. Verder zijn er geen gebouwen aanwezig.

³ Op de kaart van Graaf de Ferraris staat nochtans al het hoofdgebouw en een haaks erop staand bijgebouw.

⁴ Deze foto's komen uit Limbos 2008.

Wederom is een toegangsweg en -brug zichtbaar. Deze weergave vinden we eveneens terug op de kaart van Popp (fig. 18) (1842-1880), het gereduceerd kadaster (1848) en de Atlas der buurtwegen (1843-1845).

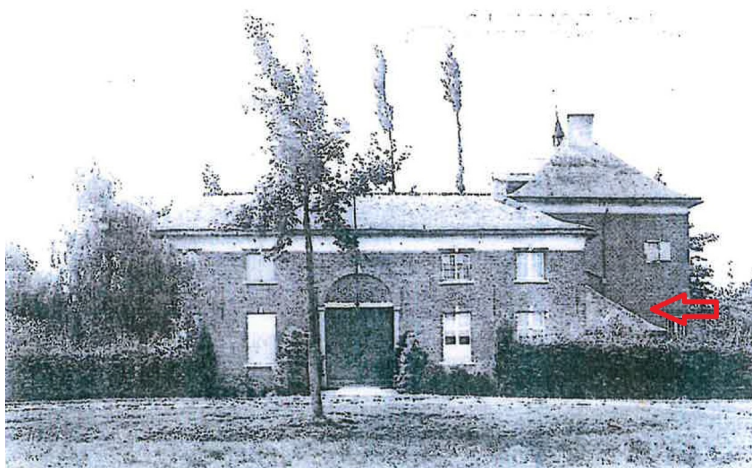

Figuur 18: De pastorie op de kaart van Popp. (©KBR)

Van een opvulling met een gebouw in de hoek tussen enerzijds de pastorie en anderzijds het poortgebouw en het wagenhuis is op geen enkele van de hoger vermelde kaarten iets te zien. Dit zien we pas op de recentere topografische kaarten van 1869 (fig. 19), 1893 en 1931 en ook op foto's van het begin van de 20ste eeuw waar duidelijk een bijgebouwtje opgetrokken is in deze hoek (fig. 20). Dit gebouwtje is een voorloper van de in 1954 opgetrokken vestiaire en toilet (fig. 21)⁵. Dit laatste werd afgebroken in het kader van de huidige restauratiewerken.

Figuur 19: De pastorie op de topografische kaart uit 1869. (©NGI)

Figuur 20: De pastorie en het bijgebouwtje op een oude foto rond de eeuwwisseling (© Limbos 2008).

⁵ Deze foto's komen uit Limbos 2008.

7 BESCHRIJVING VAN DE SITE

De archeologische resten bevonden zich net onder het maaiveld en zijn grotendeels funderingsresten van het gebouwtje uit 1954 dat voor de restauratiewerken werd afgebroken. De werkput zelf werd al grotendeels uitgegraven door de aannemer ter voorbereiding van de werken. Na het eerste terreinbezoek naar aanleiding van de melding van de toevalsvondst werd met de aannemer overeengekomen dat de dieper gelegen zichtbare sporen door hen zouden worden vrijgemaakt. Dit was mogelijk daar de opvulling van de werkput bestond uit afbraakresten van de aannemer zelf en recentere (uit 1954) opvullingslagen. De diepte van de uiteindelijke werkput varieerde tussen de 30,18 en 31,26 m TAW. Door de ligging en de beperkte omvang van de werkput konden er geen profielen worden ingetekend. De sporen werden digitaal opgemeten. Er konden in totaal 17 sporen worden opgetekend en beschreven. Het geheel werd fotografisch geregistreerd voor een 3D-weergave (fig. 22).

7.1 BODEMKUNDIGE SITUATIE

Gezien de beperkte omvang van de toevalsvondst werden geen specifieke bodemkundige waarnemingen gedaan. Het maken van bodemkundige referentieprofielen om de globale bodemopbouw van het terrein te leren kennen was binnen de context van het terreinonderzoek niet van toepassing.

7.2 SPOREN EN STRUCTUREN

Figuur 22: 3D-opname van de werkput met al de archeologische resten vanuit het noordwesten (© agentschap Onroerend Erfgoed).

De sporen bestaan vooral uit gemetselde muurtjes, een vloertje en een waterput. Naargelang hun opbouw en gebruikte materiaal kunnen twee hoofdgroepen onderscheiden worden (fig. 23 en 24). Een

eerste groep (S1 tot S8 en S12 tot S14) behoort tot een oudere aanbouw van de pastorie; de tweede groep behoort tot de aanbouw uit 1954 (S9, S11, S15 en S16).

S5 tot S7 zijn alle funderingsmuurtjes van 55 tot 75 cm breed, behorende tot een keldertje (fig. 25). Ze waren gemetseld met bakstenen van 19 x 9 x 6 cm en een groen gele zandige mortel en vertoonden alle aan de binnenzijde restanten van een grijswitte bezettingslaag in mortel. Ze vormden samen een vierkant van ongeveer 3 op 3 m dat tegen het oostelijk deel van het poortgebouw was aangebouwd. S8 was een uitsparing in S7 waar we veronderstellen dat er een trap aanwezig was die eertijds toegang gaf tot het keldertje (fig. 26). Het keldertje had een vloer, opgebouwd met vierkante tegels van 16 x 16 x 2 cm in het centrale deel, haaks geplaatst en gebed in dezelfde groengele zandige mortel zoals de muren (fig. 27). Aan de west- en oostzijde van de kelder was de vloer vervaardigd uit bakstenen. In het oosten betrof het identieke bakstenen als deze waarmee de muren waren opgebouwd, in het westen ging het om een kleiner formaat (14,5 x 6 x 3,5 cm). Aan deze zijde deed de vloer dienst als basis voor opgemetselde boogconstructies, waarvan de noordelijke verdwenen is maar waarvan de aanzet van de boog in de zuidelijke nog zichtbaar was. Deze laatste, ongeveer 75 cm hoog, werd afgedekt met een laag leisteen en mortel die als basis dienden voor vierkante tegels zoals in de vloer (fig. 28).

In het verlengde van S6, de westelijke muur van het keldertje, liep een identiek opgebouwde muur richting zuiden nl. S12 en S13, die onderbroken werd door een tongwelf (S14) (fig. 29). Dit tongwelf sloot aan op een vierkante, dieper gelegen waterput die nog water bevatte. S13 werd tegen de noordelijke zijde van de pastorie aangebouwd. In een latere fase werd de onderbreking tussen S12 en S13 toegemetseld. Deze afsluiting van het tongwelf behoort tot de tweede groep van sporen (S16).

Figuur 23: Algemeen sporenplan (agentschap Onroerend Erfgoed).

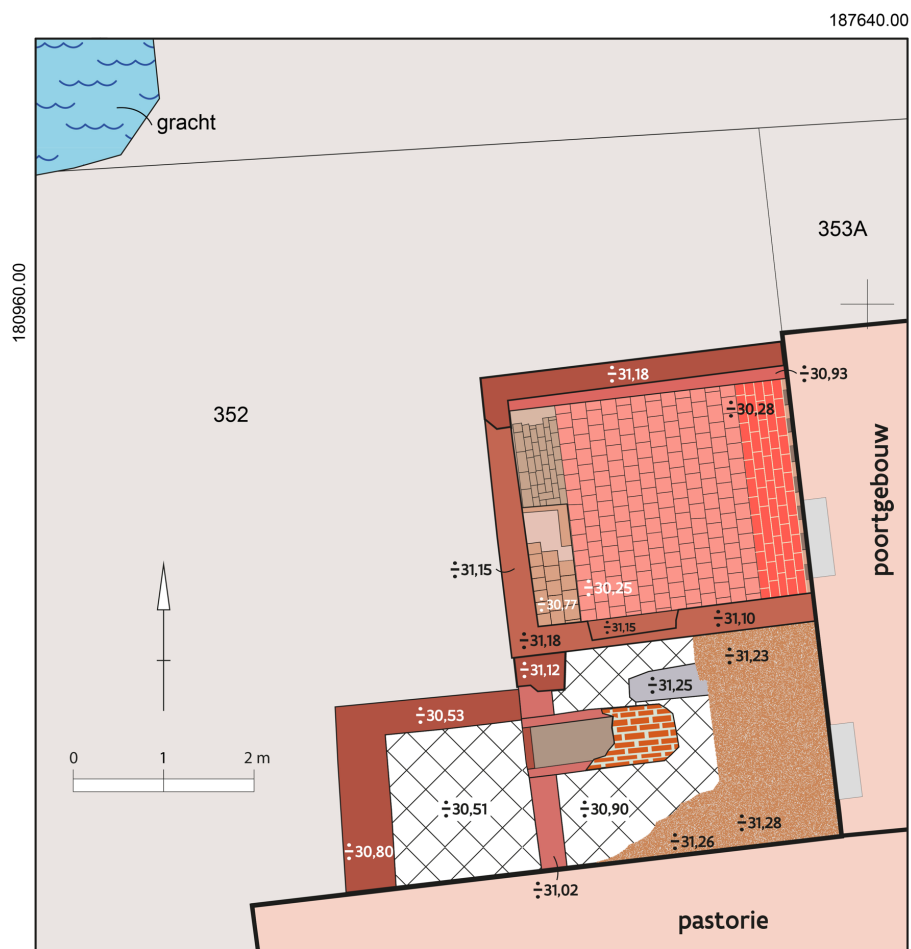

Fig. 24: Algemeen plan met de TAW-hoogtes (© agentschap Onroerend Erfgoed).

Figuur 25: De muurrestanten van het keldertje vanuit het westen (© agentschap Onroerend Erfgoed).

De tweede groep sporen (S9 tot S11 en S15 en S16) behoren tot een recenter gebouwde dat bovenop het vorige werd opgetrokken. Op S5 werd, na afbraak, een nieuwe smallere muur, S9 opgebouwd van 50 cm breedte, gemetseld met eenzelfde baksteen als onderliggend S5 maar gemetseld met een grijsgroene cementmortel. Deze opbouwwijze vinden we eveneens terug in een muurrestant, S10, waarin een afvoer van een toilet zit, S11 dat bovenaan werd bedekt met een mortellaag en S15 wat eveneens een funderingsrestant bleek te zijn. Als laatste spoor vermelden we een bruingrijze puinlaag (S17) met talrijke mortel-, en baksteenfragmenten die tussen S12, S13, het poortgebouw en de pastorie lag en die al grotendeels bij de afbraak werd uitgegraven.

In de westelijke gevel van het poortgebouw en in de noordelijke gevel van de pastorie is eveneens te merken dat er twee opeenvolgende gebouwtjes deze hoek vulden. Beide lijnen van het dak zijn duidelijk te herkennen (fig. 30).

Fig. 30: De westelijke gevel van het poortgebouw met de lijnen van de daken van de twee bijgebouwtjes (© agentschap Onroerend Erfgoed).

7.3 DE VONDSTEN

Er werden tijdens het onderzoek geen archeologische voorwerpen aangetroffen. Op twee plaatsen werd een baksteen en een tegel bijgehouden. Deze zijn in uitstekende staat en worden bewaard in het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed te Vilvoorde. Er werden geen bodemonsters genomen.

7.4 INTERPRETATIE EN SYNTHESE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

De aanwezige sporen behoren tot twee fasen van uitbreidingen en aanpassingen van de pastorie. De sporen zijn in twee hoofdgroepen in te delen. Een eerste groep behoort tot een aanbouw in de hoek van de pastorie en het poortgebouw en dateert volgens de cartografische en historische bronnen rond de eeuwwisseling. Een tweede groep van sporen is exact gedateerd door de historische bronnen en werd in 1954 aangelegd. De sporen geven alleen maar kenniswinst over een recente periode van de gebouwen van de pastorie.

De afwezigheid van vondsten zorgt ervoor dat er voor de interpretatie van de archeologische sporen enkel teruggevallen kan worden op de historische bronnen.

De site is een voorbeeld van de soms ingewikkelde bouwgeschiedenis van pastorieën. De site is belangrijk voor de directe omgeving en de regio.

Voor de latere opgraving, die gebeurde na deze ingreep, verwijzen we naar het eindverslag van 2021 van ARCHEBO bvba⁸.

⁸ Claesen *et al.*, 2021.

11 BIBLIOGRAFIE

CLAESSEN J., VAN GENECHTEN B., VERBELEN G., DIRIX E., SYS A., AUDENAERT E., KEERSMAEKERS E. & BOUCKAERT K. 2021: *Eindverslag wetenschappelijke vraagstelling. Tielt-Winge – Pastorij, Archeo – Rapport 2017J234, Kortenen*. <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/1212>.

DENEFF R. & WIJNANT J. 2002: *Tielt-Winge (Tielt): Pastorie van de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Historische tuinen en parken van Vlaanderen. Inventaris Vlaams-Brabant. Holsbeek, Lubbeek en Tielt-Winge*, M&L Cahier, 6, 143-144.

LAUWERS V., NIJSSEN R., WOUTERS W., KEMPENEERS P. & DE VRIJWILLIGERS VAN TIELT 2017: *Een geschiedenis van een dorp in het Hageland. Mijne groeten uit Onze-Lieve-Vrouw Tielt*, Leuven.

LIMBOS C. 2008: *Bouwhistorische studie van de pastorie te Onze-Lieve-Vrouw-Tielt (Deelgemeente Tielt-Winge)*.
 In opdracht van Spectrum bvba, multiprofessionele architectenvennootschap.

VANDEWOUDE E. 1958: *O.L.V. Tielt in het verleden. Van de oudste tijden tot omstreeks 1800*, O.L.V. Tielt.

URL

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021: *Pastorie van de Onze-Lieve-Vrouwparochie met tuin*
[online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/42812> (Geraadpleegd op 17 september 2021).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021: *Pastorij* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/981014>
(Geraadpleegd op 17 september 2021).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021: *Walenbos* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135081>
(Geraadpleegd op 17 september 2021).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021: *Pastorij* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2031>
(geraadpleegd op 17 september 2021)

WIKIPEDIA 2021: *Tielt (Vlaams-Brabant)* [online], <https://nl.wikipedia.org/wiki/Tielt> (Vlaams-Brabant) (Geraadpleegd op 17 september 2021).

12 BIJLAGEN

12.1 LIJST VAN PLANNEN EN KAARTEN

Plan	Beschrijving
1	Topografische kaart met aanduiding (blauwe cirkel) van de vindplaats (© AGIV).
2	Aanduiding van de vindplaats en werkput op het GRB (© AGIV).
3	Plan met de contouren van de onderzochte werkput (blauw) geprojecteerd op het GRB. (©AGIV)
4	Digitaal terreinmodel DHMV II van de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied (© AGIV).
5	Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart (oranje cirkel) (© AGIV).
6	Situering van het onderzoeksgebied op het gewestplan (© AGIV).
7	De pastorie op de kaart van Fricx (© AGIV, ©KBR).
8	De pastorie op de kaart van Villaret (© AGIV, ©KBR).
9	De pastorie op de Planchetkaart van Graaf de Ferraris (© Oostenrijks staatsarchief).
10	De pastorie op de kaart van Graaf de Ferraris (©KBR).
11	De pastorie op het primitief kadaster (©KBR).
12	De pastorie op de kaart van Popp. (©KBR)
13	De pastorie op de topografische kaart uit 1869 (©NGI).

12.2 GEBRUIKTE FOTO'S IN HET VERSLAG

Foto	Beschrijving
1	Situatie op het terrein tijdens het eerste bezoek op 22/02/2017 (© agentschap Onroerend Erfgoed).
2	Overzichtsfoto van de werkput vanuit het noorden (© agentschap Onroerend Erfgoed).
3	Overzichtsfoto van de werkput vanuit het zuidoosten (© agentschap Onroerend Erfgoed).
4	Overzichtsfoto van de werkput vanuit het westen (© agentschap Onroerend Erfgoed).
5	De pastorie en zijn tuin met veranda in 1916 (© Limbos 2008).
6	De pastorie en zijn tuin met serre in rond het midden van de 20ste eeuw (© Limbos 2008).
7	De pastorie en het bijgebouwtje op een oude foto rond de eeuwwisseling (© Limbos 2008).
8	De pastorie en het bijgebouwtje uit 1954 (© Limbos 2008).
9	3D-opname van de werkput met al de archeologische resten vanuit het noordwesten (© agentschap Onroerend Erfgoed).
10	De muurrestanten van het keldertje vanuit het westen (© agentschap Onroerend Erfgoed).
11	Uitsparing in de keldermuur voor een keldertrap vanuit het noorden (© agentschap Onroerend Erfgoed).
12	Het vloertje van de kelder vanuit het oosten (© agentschap Onroerend Erfgoed).
13	De boogconstructie in het keldertje vanuit het oosten (© agentschap Onroerend Erfgoed).
14	De noord-zuid gerichte muur onderbroken door een tongewelf (© agentschap Onroerend Erfgoed).
15	De westelijke gevel van het poortgebouw met de lijnen van de daken van de twee bijgebouwtjes.

12.3 LIJST VAN TEKENINGEN

Tekening	Beschrijving
1	Algemeen sporenplan (agentschap Onroerend Erfgoed: Marc Van Meenen).
2	Algemeen plan met de TAW-hoogtes (© agentschap Onroerend Erfgoed: Marc Van Meenen).

12.4 LIJST VAN FOTO'S

Foto	Werkput	Vlak	Categorie	Onderwerp	Vanuit het
1	/	/	Algemeen beeld	Aankondigingsbord bouwwerken	N
2	/	/	Algemeen beeld	Kijk op de pastorie tijdens eerste bezoek op 22/02/2017	NW
3	/	/	Algemeen beeld	Kijk op de pastorie tijdens eerste bezoek op 22/02/2017	ZO
4	/	/	Algemeen beeld	Kijk op de pastorie tijdens eerste bezoek op 22/02/2017	N
5	/	/	Algemeen beeld	Kijk op de werkput voor het opschonen op 22/02/2017	N
6	1	1	Algemeen beeld	De werkput tijdens het opschonen op 27/02/2017	N
7	1	1	Algemeen beeld	De werkput tijdens het opschonen op 27/02/2017	W
8	1	1	Algemeen beeld	De werkput tijdens het opschonen op 27/02/2017	Z
9	1	1	Algemeen beeld	De werkput tijdens het opschonen op 27/02/2017	O
10	1	1	Algemeen beeld	De werkput tijdens het opschonen op 27/02/2017	W
11	1	1	Algemeen beeld	De pastorie en onmiddellijke omgeving tijdens de werken op 27/02/2017	W
12	1	1	Overzicht	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	W
13	1	1	Overzicht	Op de volledige werkput	N
14	1	1	Overzicht	Op de volledige werkput	N
15	1	1	Overzicht	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	Z
16	1	1	Overzicht	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	Z
17	1	1	Overzicht	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	O
18	1	1	Overzicht	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	O
19	1	1	Detailoverzicht	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	O
20	1	1	Detailoverzicht	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	W
21	1	1	Detail	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	O
22	1	1	Detail	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	O
23	1	1	Detail	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	W
24	1	1	Detail	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	N
25	1	1	Detail	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	O
26	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	W
27	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	W
28	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	W
29	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	W
30	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	O
31	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	O
32	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	O
33	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	O
34	1	1	Detailoverzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	W
35	1	1	Detail	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	W
36	1	1	Detail	Waterput onder riolering	W
37	1	1	Detailoverzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	W
38	1	1	Detailoverzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	W
39	1	1	Profiel	Zuidelijk profiel van de werkput (muur pastorie)	N
40	1	1	Profiel	Zuidelijk profiel van de werkput	NW
41	1	1	Overzicht	Volledige werkput met aansluitend het stallengebouw	W
42	1	1	Detailoverzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	N
43	1	1	Detail	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje en wanden)	N
44	1	1	Detail	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje en wanden)	O

45	1	1	Detail	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje en wanden)	W
46	1	1	Detailoverzicht	Keldertje en aansluitende stallengebouw	W
47	1	1	Detailoverzicht	Keldertje en aansluitende stallengebouw	W
48	1	1	Detailoverzicht	Keldertje en aansluitende stallengebouw	W
49	1	1	Overzicht	Volledige werkput	N
50	1	1	Overzicht	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	W
51	1	1	Overzicht	Op noordelijk deel van de werkput (keldertje)	W
52	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	W
53	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	O
54	1	1	Overzicht	Op zuidelijk deel van de werkput (riolering)	ZO
55	1	1	Detailprofiel	Zuidelijk profiel tegen pastoriegebouw	N
56	1	1	Overzicht	Oostelijk profiel; wand bijgebouwtje pastorie	W
57	1	1	Overzicht	Noordelijke wand pastorie	N
58	1	1	Overzicht	Westelijke wand bijgebouwtje pastorie	W
59	1	1	Overzicht	Westelijke wand bijgebouwtje pastorie	W

12.5 FOTO'S

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

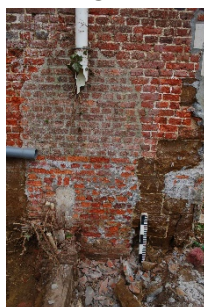
52

53

54

55

56

57

58

59

////////////////////////////////////

12.6 LIJST VAN SPOREN

Spoor-nummer	type	interpretatie	Beschrijving
1	vloer	vloerbedekking keldertje	vierkante roodbruine tegels (16x16x2cm); gebed in groen gele zandige mortel
2	muur en vloer	gemetselde boogconstructie	bakstenen (19x9x6cm); groen gele zandige mortel; binnenzijde sporen van grijswitte bezettingslaag; 75cm hoog; erop groen gele zandige mortel; leisteel en vloertegels zoals S1
3	vloer	vloerbedekking keldertje	bakstenen (14,5x6x3,5cm); groen gele zandige mortel; basis voor de boogconstructie S2
4	vloer	vloerbedekking keldertje	bakstenen (14,5x6x3,5cm); groen gele zandige mortel; basis voor de boogconstructie S2
5	muur	muurfundering van keldertje 3x3m	behorende tot keldertje; 2 rijen bakstenen (19x9x6cm); rijen afwisselend kop en strek; 55 tot 75cm breed; groen gele zandige mortel; binnenzijde sporen van grijswitte bezettingslaag
6	muur	muurfundering van keldertje 3x3m muurfundering	behorende tot keldertje; 2 rijen bakstenen (19x9x6cm); rijen afwisselend kop en strek; 55 tot 75cm breed; groen gele zandige mortel; binnenzijde sporen van grijswitte bezettingslaag
7	muur	muurfundering van keldertje 3x3m muurfundering	behorende tot keldertje; 2 rijen bakstenen (19x9x6cm); rijen afwisselend kop en strek; 55 tot 75cm breed; groen gele zandige mortel; binnenzijde sporen van grijswitte bezettingslaag
8	muur	uitsparing in S7	trapuitsparing, toegang tot keldertje?
9	muur	nieuwe muurfundering op S5	50cm breed; 2 rijen bakstenen; (19x9x6cm); rijen afwisselend kop en strek; grijsgroene cementmortel
10	muur	nieuwe muurfundering op S12	60cm breed; 2 rijen bakstenen; (19x9x6cm); rijen afwisselend kop en strek; grijsgroene cementmortel; later afvoer toilet erdoor
11	cement	afvoer S10	cementlaag
12	muur	muurfundering	sluit aan bij S6 en identiek opgebouwd
13	muur	muurfundering	verder verloop van S12 onderbroken door S14
14	muur	tongewelf van waterput of waterreservoir?	ca. 70cm breed; bakstenen (19x9x6cm); groen gele zandige mortel; bevatte nog water
15	muur	fundering bijgebouw	2 rijen bakstenen (19x9x6cm); 35 tot 50cm breed; grijsgroene cementmortel maakt in het N rechte hoek (grotendeels vernield)
16	muur	afsluitmuurtje	bakstenen (afmetingen niet gekend) in grijsgroene cementmortel
17	laag	puin-opvullingslaag	bruine grijze puinlaag; mortel- en baksteenfragmenten

12.7 CONSERVATIERAPPORT

Niet van toepassing